

ZARZĄDZENIE NR. 21
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W WARSZAWIE

z dnia 4 grudnia 2020 r.

w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Brwilno

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471 i 1378) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się, na okres 5 lat, zadania ochronne dla rezerwatu przyrody Brwilno, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. Identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. 1. Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

2. Lokalizację działań ochronnych, o których mowa w ust. 1, określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia powierza się Regionalnemu Konserwatorowi Przyrody.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Regionalny Dyrektor Ochrony
Środowiska w Warszawie

Arkadiusz Siembida

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr...²¹.....

Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie

z dnia...^{7 grudnia}.....2020 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków

Identyfikacja i ocena zagrożenia	Rodzaj zagrożenia	Sposób eliminacji zagrożenia lub jego ograniczenia oraz jego skutków
Zacienianie dolnych warstw drzewostanu przez nadmierne zwarcie drzew i krzewów, doprowadzające do zaniku stanowisk gatunków ciepłolubnych, charakterystycznych dla świetlistych dąbrów oraz przekształcające to siedlisko w kierunku siedliska łąkowego.	Wewnętrzne Istniejące	Rozrzedzanie nadmiernego zwarcie górnych i dolnych warstw drzewostanu.
Zacienianie dolnych warstw drzewostanu przez naturalne odnowienia, w szczególności odrosty wyciętych drzew i krzewów, doprowadzające do zaniku stanowisk gatunków ciepłolubnych, charakterystycznych dla świetlistych dąbrów oraz przekształcające to siedlisko w kierunku siedliska łąkowego.	Zewnętrzne Potencjalne Wewnętrzne Istniejące	Wycinanie i wykaszanie odnowień, w szczególności odrostów wyciętych drzew i krzewów.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań

Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja Zadań ochronnych			
	Powierzchnia (ha)	Powiat	Gmina	Numer działki ewidencyjnej	Numer wydzielenia leśnego
Indywidualne wyznaczanie i usuwanie rosnących w drzewostanie drzew i krzewów zacięających dno lasu wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu oraz uprzątnięciem i wywiezieniem poza rezerwat zalegających stosów gałęzi	2,4	Płocki	Brudzeń Duży	56	123h
Wycinanie i wykaszanie pojawiających się odrostów i odnowień wyciętych drzew i krzewów	2,4	Płocki	Brudzeń Duży		124g
Monitoring polegający na obserwacjach i pomiarach skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujący ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania dąbrowy świetlistej	2,4	Płocki	Brudzeń Duży		124f
Indywidualne wyznaczanie i usuwanie rosnących w drzewostanie drzew i krzewów zacięających dno lasu wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu oraz uprzątnięciem i wywiezieniem poza rezerwat zalegających stosów gałęzi	4,8	Płocki	Stara Biała	123/2	123i
Wycinanie i wykaszanie pojawiających się odrostów i odnowień wyciętych drzew i krzewów	4,8	Płocki	Stara Biała		123h
Monitoring polegający na obserwacjach i pomiarach skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujący ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania dąbrowy świetlistej	4,8	Płocki	Stara Biała		123h
Indywidualne wyznaczanie i usuwanie rosnących w drzewostanie drzew i krzewów zacięających dno lasu wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu oraz uprzątnięciem i wywiezieniem poza rezerwat zalegających stosów gałęzi	4,8	Płocki	Stara Biała	122	122j
Wycinanie i wykaszanie pojawiających się odrostów i odnowień wyciętych drzew i krzewów	4,8	Płocki	Stara Biała		122i
Monitoring polegający na obserwacjach i pomiarach skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujący ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania dąbrowy świetlistej	4,8	Płocki	Stara Biała		122m
					122k

Uzasadnienie

Projekt zadań ochronnych rezerwatu został opracowany na podstawie przepisów art. 22 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ochrona środowiska przyrodniczego wymaga podejmowania działań w sposób ciągły, szczególnie w przypadku zajścia sytuacji, w której może dojść do pogorszenia stanu wyznaczonego dla rezerwatu celu ochrony. Ustawa o ochronie przyrody przewiduje dla rezerwatów przyrody możliwość sporządzenia projektu zadań ochronnych, które w swoim założeniu mają charakter tymczasowy i zawarta w nich regulacja, w świetle zredagowanych zapisów tego artykułu, odnosi się tylko i wyłącznie do najważniejszych i najbardziej pilnych, z punktu widzenia ochrony przyrody, działań.

Zakres prac zaplanowanych w projekcie zadań ochronnych został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można wykonywać polowania, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 22 ust. 3 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody. Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Z uwagi na zniekształcenie zbiorowisk roślinnych rezerwatu oraz niezbyt korzystną ich strukturę przestrzenną, nie należy wyznaczać obszarów ochrony ścisłej.

Status prawny rezerwatu został określony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 4 kwietnia 1977 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. Nr 10, poz. 64). Funkcjonuje on w obrocie prawnym, jako forma ochrony przyrody, w celu zachowania ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych skarpy pradoliny rzeki Wisły wraz z ujściowym fragmentem rzeki Skrwy Prawej i występującymi na tym terenie zbiorowiskami dąbrów.

Silnymi stronami rezerwatu są cechy krajobrazu tworzonego przez urozmaiconą rzeźbę terenu, różnorodność florystyczna i faunistyczna, duże zróżnicowanie siedlisk na względnie małej powierzchni oraz oddalenie od dużych aglomeracji i źródeł zanieczyszczeń. Do słabych jego stron można zaliczyć silny rozwój drzew i krzewów zacieniających stanowiska roślin charakterystycznych dla siedliska świetlistej dąbrowy.

Głównym zagrożeniem dla rezerwatu jest zanik siedliska świetlistej dąbrowy, wynikający z naturalnych zmian sukcesyjnych zachodzących w ekosystemach leśnych. Zjawisko to związane jest głównie z dwoma procesami, których wspólnym, łączącym je elementem, jest powstawanie naturalnego odnowienia z drzew znajdujących się w rezerwacie jak i poza jego granicami. Dlatego zjawisko to może być zdefiniowane jako zagrożenie o charakterze zarówno zewnętrznym jak i wewnętrznym. Pierwszym z nich jest grądowanie, czyli zmiana struktury przestrzennej i gatunkowej świetlistej dąbrowy, polegająca na zwiększaniu się zwarcia

górnym i środkowym warstw lasu. Szczególnie bujnie rozwijający się podszyt gatunków liściastych oraz postępujące zwieranie się koron drzew z pierwszego i drugiego piętra, powodują znaczne zacięcie dna lasu i w związku z tym zanik gatunków światłożądnych i ciepłolubnych. Drugim elementem wpływającym na cele ochrony rezerwatu jest zaprzestanie tradycyjnego użytkowania dąbrów. W świetle aktualnych danych i teorii naukowych świetlista dąbrowa powstała w efekcie prowadzenia wypasu zwierząt gospodarskich w lasach, co po pierwsze redukowało podrosty drzew i krzewów a po drugie zapewniało stały dopływ diaspor gatunków łąkowych, przenoszonych z łąk do lasów przez zwierzęta. Gospodarowanie w dąbrowach zmierzało również do wytworzenia specyficznego trawiastego runa, co wiązało się z utrzymywaniem niezbyt dużego zwarcia drzewostanu. Zaprzestanie zarówno przerzedzania drzewostanu jak i wypasu sprzyjało zarastaniu otwartego do tej pory dna lasu oraz uniemożliwiło dopływ nasion roślin ciepłolubnych z terenów łąkowych. W chwili obecnej można obserwować recesję zespołu świetlistej dąbrowy z obszaru rezerwatu. Analiza przeprowadzona na potrzeby zadań ochronnych potwierdziła fakt, że na terenie rezerwatu świetlista dąbrowa znajduje się w fazie recesji. Stwierdzono występowanie kilku stosunkowo niewielkich płatów tego zbiorowiska o zniekształconej charakterystyce.

Bez wątplenia stan podstawowego celu ochrony, jakim jest zachowanie świetlistej dąbrowy w rezerwacie, uległ radykalnej zmianie. O ile w dokumentacjach wstępnych przed powołaniem rezerwatu podkreślano obecność świetlistych dąbrów, zajmujących stosunkowo duży obszar rezerwatu, o tyle obecnie zasięg tego zbiorowiska na tym terenie praktycznie się kurczy. Realizacja zadań ochronnych powinna wpłynąć pozytywnie na środowisko przyrodnicze rezerwatu, a zwłaszcza na ustalony dla niego cel ochrony. Zaprojektowane działania ochronne zostały ustalone wyłącznie pod kątem potrzeb ochrony lub odtworzenia siedliska świetlistej dąbrowy wraz z jego odpowiednią strukturą i funkcją. Należy mieć jednak świadomość, że wykonanie zaplanowanych zabiegów wiązać się może z pewnymi zniekształceniami w przebiegu naturalnych lub spontanicznych procesów w rezerwacie. Będzie tak, dlatego że ochrona świetlistej dąbrowy, jako siedliska seminaturalnego, wymaga powstrzymywania procesów naturalnych. Negatywne oddziaływanie może dotyczyć np.: powstających naturalnie siedlisk grądowych, kosztem których będzie się odbywała próba odtworzenia arealu świetlistej dąbrowy. Może się to odbywać również kosztem niektórych gatunków zasiedlających martwe drewno, którego zasoby, jak to wynika ze wskaźników stanu siedliska, nie powinny być w świetlistej dąbrowie zbyt duże. Zbiorowisko świetlistej dąbrowy, jako wykształcone w wyniku działania ekstensywnej gospodarki pasterskiej w lasach, wymaga bowiem utrzymania tego rodzaju działalności lub jej zamiennika w postaci zabiegów ochrony czynnej. Tymczasem większość rezerwatów powoływanych w latach 80-tych, jako podstawowe zalecenie ochronne podawało: wyeliminowanie gospodarki leśnej i pobierania użytków drzewnych. Oznaczało to w zasadzie ustanowienie ochrony ścisłej na zbiorowiska seminaturalne. Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy były to działania prowadzące do recesji siedliska na terenie rezerwatu, co też nastąpiło w przedmiotowym rezerwacie.

Przy takim stanie faktycznym brak zadań ochronnych dla rezerwatu skutkować będzie dezorganizacją i brakiem skuteczności ochrony czynnej siedliska świetlistej dąbrowy. W efekcie będą następowały dalsze

zmiany w stanie zbiorowiska świetlistej dąbrowy, która obecnie ustępuje na rzecz innych siedlisk. Brak na czas podjętych, systematycznych działań ochronnych, doprowadzi do zwiększenia zwarcia drzewostanu, w szczególności podszytu a przez to do wyeliminowania wielu gatunków ciepłolubnych i przekształcenia dąbrów w grądy.

Projekt zarządzenia został zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Wniesione w ramach opiniowania uwagi zostały w nim uwzględnione.